

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ

УДК 338.24

Бутинець Ф.Ф.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки обліку і аудиту,
Вінницький фінансово-економічний університет

Худолій В.Ю.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки та менеджменту,
Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая

ВИЗНАЧАЛЬНІ СКЛАДОВІ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ INDICATIVE COMPONENTS OF INCREASING THE ECONOMIC STABILITY OF ECONOMIC ENTITIES

В статті розглянуто питання щодо визначальних складових підвищення економічної стійкості суб'єктів господарювання України. Всі наведені складові економічної стійкості мають як внутрішній так і зовнішній фактор впливу, характеризуються набором елементів, які визначають напрям впливу на економічну стійкість та результативність діяльності суб'єктів господарювання своїм інструментарієм.

Ключові слова: складові, економічна стійкість, антикризове управління, результативність, фактори впливу.

В статье рассмотрен вопрос определяющих составляющих экономической устойчивости субъектов хозяйствования. Все перечисленные составляющие экономической устойчивости имеют как внутренний, так и внешний фактор влияния, характеризуются набором элементов, которые определяют направление влияния на экономическую устойчивость и результативность деятельности субъектов хозяйствования через свой инструментарий.

Ключевые слова: составляющие, экономическая устойчивость, антикризисное управление, результативность, факторы влияния.

The article deals with the main determinants of improving the economic stability of Ukrainian business entities. All of these components of economic sustainability have both an internal and an external factor of influence, characterized by a set of elements that determine its direction of influence on economic stability and affect the performance of business entities with their tools.

Keywords: components, economic stability, anti-crisis management, effectiveness, factors of influence.

Постановка проблеми. Сучасні умови діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання характеризуються наявністю потенційних загроз та втратою конкурентних переваг. Сучасному ринку характерні постійні зміни, а так як вони відбуваються досить швидко, тому можливість швидкої адаптації стає суттєвою перевагою підприємств у боротьбі з конкурентами. У цих умовах суб'єкти господарювання повинні орієнтуватися на нові принципи та методи організації, засновані, передусім, на удосконаленні внутрішнього механізму управління сталим функціонуванням.

А загальновідомо, що головним компонентом такої організації є економічна стійкість і для ефективної роботи суб'єктам господарювання необхідно володіти здатністю витримувати негативні потрясіння, тобто володіти достатнім рівнем економічної стійкості. І хоча сьогодні потенційні ринки збуту для українських підприємств характеризуються здатністю інтегруватися в міжнародний поділ праці на засадах конкурентного змагання, стратегія суб'єктів господарювання потребує перегляду з метою підсилення їх конкурентних позицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання щодо економічної стійкості суб'єктів господарювання досліджували такі вітчизняні та зарубіжні автори, як І.О. Бланк., В.М. Геєць, М.С. Герасимчук, В.М. Гриньова, М.І. Зверяков, А.І. Городинська, В.О. Василенко, В.Н. Гончаров, Ю.С. Цямрюк, О.С. Харитонова та інші.

Але в повному обсязі питання щодо економічної стійкості стану суб'єктів господарювання на основі комплексного підходу ще не вирішено.

Постановка завдання. В даній статті дослідимо визначальні складові підвищення економічної стійкості суб'єктів господарювання України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Досить часто під економічною стійкістю розуміють та розглядають економічне зростання, рівновагу або конкурентну стійкість. В літературних джерелах і по теперішній час не існує єдиного погляду до трактування сутності цього поняття та його основних складових. Загальновідомо, що сам термін «економічна стійкість» з'явився у зв'язку з розглядом проблеми обмеженості ресурсів, яка виникла в час масштабних енергетичних криз 1973 та 1979 років.

За цей час даний напрям дослідження трансформувався в окремий напрямок під загальною назвою «ecosestate» («economic security of state»). Це визначення означає – економічна

стабільність держави, якої можна досягти за економічної стійкості його структурних елементів (територій, галузей, підприємств) [1, 2].

Розгляд літературних джерел дає можливість ствердити, що економічна стійкість це досить складна економічна категорія, що має взаємопов'язані визначальні складові (рис. 1).

Фінансово-економічна складова стійкості суб'єктів господарювання все більше розглядається з позиції фінансового стану підприємства, його платоспроможності та конкурентоздатності. Все більше фінансову складову зводять лише до діагностики фінансового стану підприємства, але все ж її потрібно розглядати з позиції властивості системи адаптуватися до негативних змін ринкового середовища, зберігаючи та посилюючи її конкурентні позиції.

Під управлінською стійкістю необхідно розуміти сам управлінський процес як систему методів, засобів та принципів, що дає змогу суб'єктам господарювання розвиватися на основі зростання прибутку й продуктивності праці, збереження й примноження природного потенціалу та поліпшення соціальних умов виробничого процесу. Управлінська стійкість передбачає здатність персоналу управляти, аналізувати, корегувати процес виробництва та забезпечувати інформаційне поле для подальших поточних

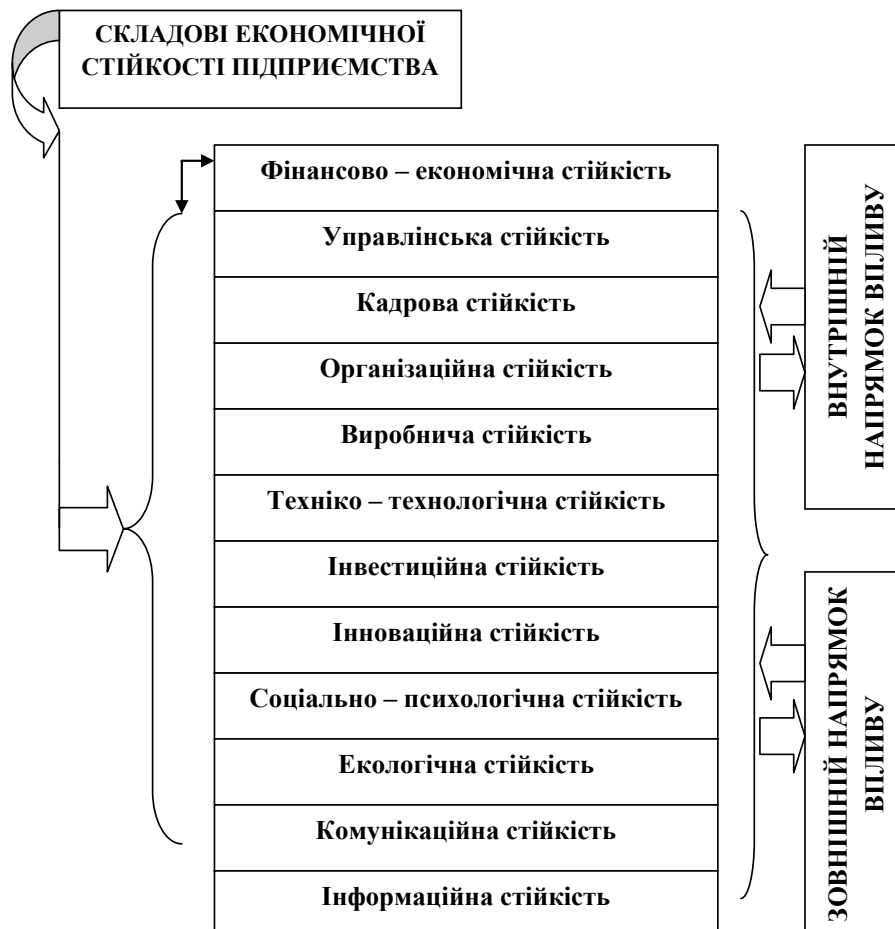

Рис. 1. Складові економічної стійкості підприємства

та стратегічних корегувань. Управлінська складова виражається через її складові компоненти – ідеї управління, творчості, лідерства і життєвості. Так, японський менеджер О. Морімас вважає, що розвиток управління залежить великою мірою від творчого підходу до цього процесу. Саме через поєднання ідеї, політики та стратегії управління з творчістю народжується спосіб управління, що зумовлює особливий характер розвитку підприємства. О. Морімас зазначає, що управління – це «стовбур» підприємства, який є базою виживання в умовах «негоди», що панує у зовнішньому світі [3].

Не від'ємна від управлінської складової організаційна стійкість, що передбачає внутрішню організаційну структуру, яка забезпечить стабільність та оперативність спільної роботи внутрішніх підрозділів суб'єктів господарювання. Формування складової організаційної структури управління має важливе значення для визначення статусу підприємства, напряму його економічної, правової та адміністративно - управлінської діяльності. Саме при забезпеченні стійкості організаційної структури управління суб'єктами господарювання використовується блоковий підхід, відповідно до якого організаційна структура представлена у вигляді відособлених, але взаємозалежних укрупнених блоків.

Забезпечення кадрової складової економічної стійкості суб'єктів господарювання передбачає оцінку професійного рівня підготовки менеджерів, фахівців і робітників, мотивації персоналу, підприємницької активності менеджерів, рівня конфліктності колективу, стилю керівництва менеджерів. «Кадри вирішують все!» – цей вислів відомий в історії більше тисячі років і як завжди популярний. Тому власне процес управління стійкістю кадрів – залучення інтелектуального потенціалу, керівників та спеціалістів відповідного кваліфікаційного рівня і здібностей та ефективного їх використання і є стержнем кадрової складової економічної стійкості суб'єктів господарювання.

Виробнича складова економічної стійкості суб'єктів господарювання відображає не тільки граничні обсяги виробництва тієї чи іншої продукції при найповнішому використанні матеріальних ресурсів і робочої сили, а й передбачає стабільність виробничого циклу, забезпечення його необхідними ресурсами.

Техніко-технологічна стійкість полягає у рівні відповідності застосовуваних на підприємстві технологій найкращим світовим аналогам за оптимізації витрат. Зовнішніми загрозами послаблення техніко-технологічної стійкості можна вважати відсутність або обмеженість зовнішніх і внутрішніх інвестицій. Труднощі в отриманні довгострокових кредитів від банків не дають змоги поповнювати обігові кошти суб'єктів господарювання і спрямовувати їх на оновлення парку обладнання. Усе це призводить до використання застарілої техніки, технології і до

істотної загрози техніко-технологічної стійкості. Належне забезпечення техніко-технологічної стійкості суб'єктів господарювання будується на раціональній побудові виробничої системи машин, її постійному вдосконаленні на основі інноваційних перетворень, а також на застосуванні передових технологій.

Інвестиційно-інноваційна складова економічної стійкості суб'єктів господарювання базується на стабільності капіталовкладень, сукупних затрат, довгострокових вкладень коштів, що визначаються сукупністю показників, які оцінюють можливість отримання інвестором максимального прибутку при мінімальному ризику вкладення коштів. Інвестиційна складова стійкості суб'єктів господарювання визначається матеріально-фінансовими умовами розширення та модернізації виробництва, створення виробничої, соціальної інфраструктури, товарно-матеріальних запасів і резервів, підготовки і перепідготовки кадрів.

Загальновідомо, що каталізатором структурних змін є інноваційна сфера, спрямована на заміну застарілих технологій більш прогресивними. Без інноваційного піднесення, відновлення основного капіталу неможливий вихід з економічної кризи. Це підтверджується досвідом промислово розвинутих країн, економічне зростання яких на 90% забезпечується за рахунок упровадження в промисловість нових знань і технологій [7]. Результати інноваційної політики, що визначає цілі та умови здійснення інноваційної діяльності суб'єктів господарювання, позитивно впливають на посилення його конкурентних переваг – зростання обсягу продукції, збільшення прибутку, створення іміджу, сприяє соціальному оздоровленню, тому і оцінювати ефективність інноваційної діяльності підприємства потрібно комплексно, з урахуванням економічних, наукових, технічних, соціальних та екологічних чинників.

Соціально-психологічна складова пов'язана зі здатністю суб'єкта господарювання забезпечувати раціональні та комфортні умови праці і побуту на підприємстві, що будуть сприяти підвищенню продуктивності праці.

Комунікаційна складова суб'єктів господарювання базується на здатності формування та підтримки зв'язків із суб'єктами зовнішнього середовища - з постачальниками, державними органами управління, а також із споживачами продукції.

Екологічна складова пов'язана з стратегічним простором діяльності суб'єктів господарювання в руслі природоохоронних і природовідновлювальних функцій, в забезпеченні охорони навколишнього середовища, в запровадженні ресурсозберігаючих та енергозберігаючих технологій, в вирішенні екологічних проблем, що актуально назріли для суспільства. Діяльність кожного суб'єкта господарювання пов'язана з впливом на навколишнє середовище, на

здоров'я працюючих на підприємстві та населення регіону, країну, світу.

Інформаційна складова все більше стає елементом ринкового механізму. Крім цього, вона є економічним ресурсом, фактором конкурентної боротьби, суспільним благом і все більше товаром. Виникнення і зростання інформаційних потоків веде до зміни типових властивостей поведінки господарюючих суб'єктів, впливаючи на характер конкуренції.

Висновки з проведеного дослідження.
Таким чином. можливо ствердити, що всі наве-

дені визначальні складові економічної стійкості, впливають на результативність діяльності суб'єктів господарювання. Кожна із розглянутих складових характеризується набором елементів, що визначають його напрям впливу на економічну стійкість. Найважливішою ознакою економічної стійкості є його здатність функціонувати і розвиватись в умовах мінливого внутрішнього і зовнішнього середовища. Тільки інтегрована взаємопов'язана сукупність дій усіх визначальних складових забезпечить конкурентоспроможність суб'єктів господарювання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Економіка підприємства: Структурно-логічний навч. посібник / За ред. С.Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2001. – 457 с.
2. Завадський Й.С. Менеджмент: Management. – В 3 т. – Т.1. – 3-тє вид., доп. – К.: Вид-во Європ. ун-ту., 2001. – 542 с.
3. Моримас О. Практический менеджмент. – Токио, 1990. – 243 с.
4. Путятін Ю.О. та ін. Фінансові механізми стратегічного управління розвитком підприємства. – Харків: Основа, 2007. – 488 с.
5. Пушкар Р.М., Тарнавська Н.П. Менеджмент: теорія та практика: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Тернопіль: Карт-бланш, 2003. – 490 с.
6. Швиданенко Г.О., Олексюк О.І. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства. – К.: КНЕУ, 2002. – 192 с.
7. Кадол Л.В. Особливості державного регулювання інноваційної діяльності.- Запоріжжя: Науково – виробничий журнал «Держава та регіони» серія «Державне управління». №3, 2015. – С. 19-25.